

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Vtrùm Spiritus Sanctus à Patre simul & à Filio procedat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VII. *Ratio Doni Spiritui Sancto peculiari modo convenit.* Hæc quamvis ita se habeant, ratio tamen Doni Spiritui Sancto peculiari modo convenit, eique à Scripturâ, Ecclesiâ, & Patribus specialiter tribuitur: hinc Act. 8. v. 20. dicitur, *Donum Dei existimasti pecuniâ possideri.* Et Ecclesia de Spiritu Sancto canit, *Donum Dei altissimi: idemque Sancti Patres affirmant, & peculiariter ad rem præsentem Sanctus Augustinus lib. 15. de Trin. cap. 19. Sicut, inquit, corpus carnis nihil aliud est, quam caro: sic donum Spiritus Sancti nihil aliud est, quam Spiritus Sanctus.*

VIII. *Quod in omni dono præcipue spectatur, est amor donantis.* Ratio est quàm assignat S. Thomas; donum etenim est quid gratuitum, ex amore profectum, unde amor est id quod in omni dono præcipue datur, & sine quo donum quodcumque moraliter loquendo est nullum. Cum ergo Spiritus Sanctus inter omnes Personas divinas, peculiari modo dicatur *Amor*, utpote procedens per voluntatem, peculiari etiam ratione vocatur *Donum*.

IX. *Aliud est esse doni, aliud donatum.* Imò hoc nomen doni Spiritui Sancto etiam ab æterno conveniebat; ad rationem namque doni non requiritur, ut actu detur, sed ut aptum sit quod donetur, & ad donandum sit paratum, maxime si accedat, sicut revera fuit, intentio eum donandi in tempore. Hinc S. Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 15. *Aliter, inquit, intelligitur cum dicitur donum, aliter cum dicitur donatum, nam donum potest esse antequam donetur, donatum verò, nisi datum fuerit, nullo modo dici potest.* Quæ in nostrâ sententiâ facilius intelliguntur, qui suprâ, Disp. 64. sect. 6. & 7. diximus, ut Filium ex cognitione, ita Spiritum Sanctum ex amore creaturum, non possibile tantum, sed etiam existentium procedere.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum Spiritus Sanctus à Patre simul & Filio procedat.

I. *Græcorum error est, eum à solo Patre procedere.* *Primi erroris hujus auctores.* CONCLUSIO affirmativa, contra errorem Græcorum, qui pertinaci quadam animi obstinatione in eo firmi ac fixi sunt, ut Spiritum Sanctum à solo Patre procedere affirmant. Primam hujus erroris ansam dedisse dicitur Theodoretus dum adhuc Nestorio faveret, quod postea clariùs docuit Theophylactus Bulgarorum Archiepiscopus, qui hoc nomine Latinos reprehendit, quòd Spiritum Sanctum, non à solo Patre, sed etiam à Filio procedere docuerint. Alii deinceps & alii ex Græcis eundem errorem amplexi sunt, inter quos proinde & Latinos acris hac de re extitit disceptatio.

II. *Fide certum est, Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere.* Conclusio tamen nostra, Spiritum Sanctum scilicet, non à Patre tantum sed etiam à Filio procedere, fide certa est, & probatur inprimis ex illo Joannis 16. v. 15. *Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt, propterea dixi quia de meo accipiet.* Si omnia quæ habet Pater, sint Filii, ergo & Virtus Spirandi, ut arguit Concilium Florentinum in literis unionis. Et hinc rectè intelligitur secundum, quia de meo accipiet, quæ cum probant à Filio procedere, alioqui non Spiritus Sanctus à Filio magis, quàm hinc ab illo acciperet.

III. *Dicitur Spiritus Christi, et ab eo mitti, quod arguit processionem.* Hoc etiam probat, quòd in Scripturâ vocetur Spiritus Christi, sicut secundum omnes ex eo quòd appelletur Spiritus Patris, rectè inferitur eum procedere à Patre. Deinde Joan. 15. v. 26. dicit Christus se missurum Spiritum Sanctum, missio autem, ut suprâ, Disp. 62. sect. 1. ostendimus, arguit Per-

sonam missam, à mittente procedere.

Eandem veritatem passim tradunt Concilia, Lateranense Cap. *Dammamus*, Lugdunense, Florentinum in literis unionis, Tridentinum sess. 3. & alia, Concilium verò Ephesinum cap. 14. hoc ex eo deducit, quòd vocetur Spiritus veritatis: *Spiritus, inquit, appellatus est veritatis, & veritas Christus est, unde ab isto similiter, sicut ex Patre procedit.*

Hac item in re conspirant Patres Latini omnes, ut supervacaneum sit eorum hæc seriem attexere. Ex Græcis etiam hoc idem affirmant plurimi: sic S. Athanasius in Symbolo, *Spiritus Sanctus à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.* Idipsum tradunt S. Basilius, S. Chrysostomus, S. Epiphanius, & sæpe S. Cyrillus Alexand. ut lib. de rectâ fide ad Reginas, prope finem: *Procedit, inquit, ab ambobus vivificator Spiritus.* lib. etiam 13. Theauri, Joëlis cap. 2. & alibi. Eadem etiam mens est eorum Patrum Græcorum quos refert Vasquez 1. p. Disp. 146. cap. 6. qui Spiritum Sanctum asserunt à Patre procedere per Filium, ut de iis indicat Concil. Florent. in literis unionis & S. Thomas hic, q. 36. art. 3. Plures in hanc rem asfert Bellarminus tom. 1. lib. 2. de Christo, cap. 25. Salmeron to. 9. tract. 64. Maldonatus in cap. 16. Joannis, versu 14. & alii.

A Patre ergo & Filio procedit Spiritus Sanctus, & ab utroque æquè principaliter, & immediatè: à Patre verò dici etiam potest procedere mediatè, quatenus scilicet Filius virtutem productivam Spiritus Sancti, quam habet, à Patre accipit, & per hæc unâ cum Patre Spiritum Sanctum producit, sicque Pater, & per se immediatè, & per principium à se productum, ad Spiritus Sancti productionem concurrat, quod est etiam producere eum mediatè. Neque ex eo quòd Pater per virtutem quam habet à se, Filius verò per virtutem à Patre acceptam Spiritum Sanctum producat, sequitur illos non æquè principaliter eum producere; sicut nec sequitur Filium non esse æquè principaliter Deum, quamvis Pater divinitatem à se habeat, Filius eam à Patre accipiat.

Circa particulam *Filioque*, Nicæno Symbolo à Latinis additam, cum iis in Concilio Florentino expostulabant Græci. Sed haud dubiè sine causâ id fecerunt: sicut enim in Concilio primo Constantinopolitano addita Nicæno Symbolo à Patribus fuerunt verba illa, *Dominum vivificantem, qui à Patre procedit*, nullo Græcorum de hoc conquærente, ita quidni in Concilio aliquo inter Latinos celebrato, aliam iis addere particulam licuerit, maxime cum hoc fidei dogma sit, omnibusque credendum proponatur.

Circa tempus autem quo hæc particula *Filioque*, Nicæno Symbolo fuit apposta, non satis inter rerum Ecclesiasticarum scriptores constat. Vasquez in Concilio Toletano primo mentionem illius fieri affirmat: Baronius etiam in Toletano primo, anno 447. Illud saltem certum circa annum 653. adjectionem illam jam fuisse factam, ut constat ex Concilio Toletano octavo, illo tempore celebrato.

Illud verò notandum cum P. Vasquez hic, Disp. 146. cap. 4. num. 21. nihil huic additioni obstare, quòd in Concilio Ephesino, can. 7. Symbolo Nicæno & Constantinopolitano recitatis, interdicitur ne quis aliam fidem proferat aut scribat; solum enim loquitur de fide ab illâ diversâ, eique oppositâ, non de eâ quæ fidei ibi tradita sit conformis. Dicit etiam potest prohibitionem illam ad par-

IV. *Docens Concilia Spiritui Sancto à Patre & Filio procedere.*

V. *Idem de Spiritu Sancto affirmant Patres.*

VI. *A Patre tam mediatè, quàm immediatè procedit Spiritus Sanctus.*

Pater & Filius Spiritui Sancto æquè principaliter producunt.

VII. *Concilium Constantinense Nicæno Symbolo addidit, qui à Patre procedit.*

VIII. *Quotempore particula Filioque addita fuerit Symbolo Nicæno.*

IX. *Explicitio dicitur cum Symbolo Concilii Ephesini.*

ad particulares tantummodo Episcopos & Clericos spectare, non ad Pontificem & Concilia, par enim in parem non habet potestatem.

SECTIO TERTIA.

Alia quedam de tertiâ Trinitatis Personâ: Vbi an Pater & Filius diligant se Spiritu Sancto.

I. PRIMò hic recolendum, quod suprà Disp. 52. sect. 2. num. 8. insinuavi, spiritum Sanctum scilicet per se & essentialiter ad sui productionem petere duo supposita, seu duas Personâs spirantes, ut contra Durandum & alios nonnullos communis asserit Theologorum sententia. Ratio est, quia est amor mutuus Patris ac Filii, seque inftar nexus habet, & cuiusdam inter eos Vinculi.

II. Hoc tamen non obstante, ut suprà etiam ostendimus, Pater & Filius respectu Spiritus Sancti sunt unus tantum spirator, ut expressè habetur, in Concilio Lugdunensi & Florentino, ubi definitur Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere tanquam ab uno principio. Cujus ratio est, quia virtus spirativa, quæ importatur in recto, est omnino eadem in utroque. Imò & Relatio spirationis activæ, per quam respiciunt Spiritum Sanctum, non est duas partiales relationes, sed una simplex, quamvis à Paternitate & Filiatione realiter non distinguatur, cum Pater & Filius in ratione principii Tertie Personæ, inter se non opponantur, sed tantum cum Spiritu Sancto, & spiratione passivâ: quæ fusiùs declarata sunt suprà, Disputatione 52. sectione tertiâ, numero præcipue sexto.

III. Quoad secundum in titulo propositum, utrum scilicet Pater & Filius diligant se Spiritu Sancto, magna lis est inter Auctores de questione merè de nomine: in re enim omnes conveniunt, Spiritum Sanctum quoad notionale quod dicit, non esse propriè amorem, sicut nec Filius per relationem Filiationis formaliter intelligit, sed per intellectionem essentialem, omnibus tribus Personis communem.

IV. Dico itaque cum Suarez hic, libro undecimo, capite tertio, numero quinto, dictum hoc sumi debere specificativè, ut sensus sit, diligunt se amore, qui est Spiritus Sanctus, amore scilicet essentiali realiter cum Spiritu Sancto identificato, eique à Patre & Filio per productionem communicato: sicut etiam hoc sensu dici posse videtur Patrem esse sapientem Sapientiâ genitâ, specificativè nimirum sumptâ, ut sensus sit, esse sapientem sapientiâ cum Filio realiter identificatâ: quavis hæc locutio non sit usurpanda.

V. Nulla verò auctoritas nos cogit ad dictum hoc in alio sensu intelligendum: hæc enim verba, ut sonant, nempe Pater & Filius diligunt se Spiritu Sancto, nec in S. Augustino; nec ullo alio ex sanctis Patribus reperiuntur: solum enim lib. 6. de Trin. capite quinto, ait S. Augustinus Spiritum Sanctum esse amorem, quo genitus à genente diligitur generatoremque suum diligit; quæ verba optimè ferunt sensum, numero præcedente positum, de amore scilicet essentiali. Imò S. Augustinus negare potius videtur Patrem & Filium amare se Spiritu Sancto, notionaliter sumpto,

cum hanc propositionem Pater est sapiens Verbo seu sapientiâ genitâ, quam libro 83. Questionum, quæst. vigesima-tertiâ, docuerat, postea libro 1. Retractionum, cap. 26. retractet; quæ tamen similis planè videtur huic, Pater diligit amore producto, seu Spiritu Sancto. Ex quibus à fortiori sequitur Patrem & Filium non hoc sensu amare creaturas.

VI. Si quis tamen defendere velit, Patrem & Filium, non amore tantum essentiali, sed etiam notionaliter diligere se Spiritu Sancto, dicere poterit, eos in tantum hoc modo se Spiritu Sancto diligere, in quantum eum tanquam terminum, & veluti unionem inter se affectivam producant: qui enim amant, affectu inter se conjunguntur, sicque Pater & Filius Spiritu Sancto veluti termino à se per amorem producto uniuntur, adeoque non per dilectionem tantummodo, sed per terminum etiam dilectione productum conjunguntur: sicut duæ naturæ in Christo, non per unionem tantum hypostaticam, sed per ipsam subsistentiam Verbi inter se uniuntur. Hoc sensu Spiritum Sanctum vocant Patres, Patris & Filii vinculum, unitatem, & nexum per quem, non informativè, sed terminativè inter se conjunguntur.

VII. Aliæ dicti hujus explicationes Pater & Filius diligunt se Spiritu Sancto, videri possunt apud S. Thomam primâ parte, quæstione trigesima-septimâ, articulo secundo, & Richardum de Sancto Victore in Tractatu quodam de variis difficultatibus ad D. Bernardum. Dicit tamen nullo modo debet, Pater & Filius spirant se Spiritu Sancto; ex communi enim usu & acceptione hujus vocis spiro denotaretur eos seipsos producere, quod per vocem diligo non denotatur.

SECTIO QUARTA.

An si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, ab eo distingueretur.

I. PLURIMUM ad Græcorum errorem confundendum conducit hæc quæstio: si enim ostenderimus; ipso facto quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat, ab eo non distinguendum, sequitur apertè falsam esse Græcorum sententiam, Spiritum Sanctum à Patre tantum, non à Filio procedere asserentium; ex hac quippe sequitur duas solummodo esse in divinis Personas, & consequenter destrui Trinitatem.

II. Tres hæc de re diversa sunt Theologorum sententiæ: Prima est Henrici Quodlib. quinto, quæst. nonâ, quam etiam acriter defendit Scotus cum suis in primo, distinct. undecimâ, quæst. 2. Hi asserunt adhuc in hoc casu Spiritum Sanctum à Filio distinguendum.

III. Secunda, eaque communis sententia negat Spiritum Sanctum, hac posita suppositione, fore à Filio distinctum: ita S. Thomas 4. contra Gentes, capite 24. & hic, quæstione trigesima-sextâ, articulo secundo, quem ejus discipuli sequuntur. Idem docet S. Bonaventura, Durandus & alii. Eandem sententiam tenent nostri communiter, Molina, Valentia, Suarez, Vasquez, Tannerus, Arriaga, P. Vekenus hic, Disput. 37. cap. 3. & alii.

Quid essendum sit de amore creaturarum.

VI. Quo sensu Pater & Filius diligant se Spiritu Sancto notionaliter.

Non per dilectionem tantum, sed dilectionis etiam terminum uniuntur.

VII. Dicitur quid Pater & Filius spirant se Spiritu Sancto.

Pater Spiritus Sanctus procedere à duobus suppositis.

Pater & Filius respectu Spiritus S. sunt unus spirator.

Spiratio activa est una simplex Relatio.

Primum Pater & Filius diligant se Spiritu Sancto.

Pater & Filius diligunt se amore, qui est Spiritus Sanctus.

Satis sit hæc in re auctoritatis S. Augustini.

Retrahit S. August. Pater est Sapiens Sapientiâ genitâ.

I. Ad Græcos confusandos multâ confert hæc quæstio.

II. Prima sententia affirmat eos distinguendos.

III. Secunda sententia est negativa.

